

Šikana pedagoga ze strany žáků

Denisa Floriánová

Bakalářská práce
2022

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Denisa Floriánová
Osobní číslo: H19369
Studijní program: B0111A190011 Sociální pedagogika
Forma studia: Prezenční
Téma práce: Šikana pedagoga ze strany žáků

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti sociální pedagogiky, sociální patologie a osobnosti učitele.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- BENDL, Stanislav, 2001. Školní kázeň: metody a strategie. Praha: ISV. ISBN 80-85866-80-3.
DYTRTOVÁ, Radmila a Marie KRHUTOVÁ, 2009. Učitel: příprava na profesi. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2863-6.
FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA, 2014. Sociální patologie: Závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5046-0.
CHRÁSKA, Miroslav, 2016. Metody pedagogického výzkumu. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5326-3.
VALIŠOVÁ, Alena a Hana KASÍKOVÁ, 2010. Pedagogika pro učitele. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3357-9.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Helena Skarupská, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **19. ledna 2022**

Termín odevzdání bakalářské práce: **29. dubna 2022**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

L.S.

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 19. ledna 2022

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo - bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 27.4.2012

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví tříti předpis vysoké školy;

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před

konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, o pisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užití -li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není -li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Má bakalářská práce se zabývá šikanou pedagoga ze strany žáků na středních školách. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část obsahuje čtyři kapitoly, kdy první vymezuje osobnost učitele a kapitola druhá pak školní a třídní klima. Třetí kapitola se zabývá tradiční šikanou, šikanou pedagoga a kyberšikanou. Poslední kapitola se věnuje prevenci proti šikaně. Praktická část se soustřeďuje na popis samotného výzkumného šetření, které bylo prováděno kvantitativní formou. Pro získávání dat byl využit dotazník, který se zabýval zjišťováním, v jaké míře se šikana pedagoga na středních školách projevuje.

Klíčová slova: šikana, šikana pedagoga, učitel, žák, prevence

ABSTRACT

My bachelor thesis deals with the bullying of teachers by high school students. The work is divided into theoretical and practical part. The theoretical part contains four chapters, where the first defines the teacher's personality and the second chapter defines the school and classroom climate. The third chapter deals with traditional bullying, bullying performer on pedagogue and cyberbullying. The last chapter deals with the prevention of bullying. The practical part focuses on the description of the research itself, which was conducted in a quantitative form. A questionnaire was used to obtain data, which dealt with finding out to what extent the bullying performer on pedagogue in secondary schools manifests itself.

Keywords: bullying, bullying performed on pedagogue, teacher, pupil, prevention

Děkuji vedoucí práce PhDr. Heleně Skarupské, za odborné vedení, podnětné připomínky a čas, který mi při zpracování bakalářské práce věnovala. Dále bych chtěla poděkovat respondentům, kteří se zúčastnili mého výzkumu. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům za podporu, kterou mi po dobu mého studia věnovali.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 OSOBNOST UČITELE	13
1.1 TYPOLOGIE UČITELE.....	14
1.1.1 Hippokratova typologie.....	14
1.1.2 Caselmannova typologie	15
1.1.3 Döringova typologie.....	16
1.1.4 Lewinova typologie.....	16
2 ŠKOLNÍ A TŘÍDNÍ KLIMA	18
2.1 TŘÍDNÍ KLIMA	18
2.1.1 Učitel, jako spoluvůrce třídního klimatu.....	18
2.1.2 Žák, jako spoluvůrce třídního klimatu	19
2.1.3 Rodiče, jako spoluvůrci třídního klimatu.....	20
2.2 KLIMA ŠKOLY.....	21
3 TRADIČNÍ ŠIKANA, ŠIKANA PEDAGOGA A KYBERŠIKANA	22
3.1.1 Dělení šikany	22
3.1.2 Stádia šikany	23
3.2 ŠIKANA PEDAGOGA	23
3.2.1 Znaky šikany pedagoga.....	23
3.2.2 Stádia šikanování učitele.....	24
3.3 KYBERŠIKANA.....	25
3.3.1 Formy kyberšikany.....	25
3.3.2 Obtížné způsoby v rámci kyberšikany	25
3.3.3 Sociálně patologické jevy ohrožující děti a mládež	26
4 PREVENCE, ANEB JAK ZAMEZIT ŠIKANĚ	27
4.1 POSTUP PŘI ŘEŠENÍ ŠIKANY	27
II PRAKTICKÁ ČÁST	29
5 DESIGN VÝZKUMU	30
5.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM A VÝZKUMNÉ CÍLE	30
5.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	30
5.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR	31
5.4 METODA SBĚRU DAT	31
5.5 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT.....	31
6 ANALÝZA DAT	32
7 INTERPRETACE DAT	40
ZÁVĚR	42

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	43
INTERNETOVÉ ZDROJE.....	45
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	46
SEZNAM GRAFŮ	47
SEZNAM PŘÍLOH.....	48

ÚVOD

Ve škole, nebo kdekoli jinde se můžou projevit znaky rizikového chování, nejčastějšími projevy rizikového chování je šikana a kyberšikana. Jakékoliv projevy šikany, či kyberšikany má vliv na celé klima třídy.

V dnešním moderní světě se technologie stávají více oblíbené mezi žáky a mobilní telefony používají kdykoliv, kdy mohou. Ovšem tato dnešní doba jde stále kupředu a tím se samozřejmě kyberšikana stává rozšířenější formou rizikového chování. Děti a mládež si často neuvědomují následky toho, když zesměšňují jiného žáka, nebo se ho snaží vydírat, pod nějakou záminkou. V rámci prevence školy by se mělo zajistit, aby žáci měli povědomí o tom, co to šikana a kyberšikana je, jaké jsou její následky, popřípadě, co dělat, když se někdo stane obětí.

Hlavním cílem teoretické části je předat celistvý pohled na danou problematiku šikany pedagoga ze strany žáka. V první kapitole se zajímáme o osobnost učitele a typologii učitele. V rámci této kapitoly jsme si vytvořili pododdíly, do kterého spadají typologie dle Hippokrata, Caselmannova, Döringova a Lewinova. Ve druhé kapitole jsme se zaměřili na školní a třídní klima, ve kterém je zahrnut učitel, jako spoluvůrce třídního klimatu, žák jako spoluvůrce třídního klimatu a v neposlední řadě rodiče, jako spoluvůrce třídního klimatu. Třetí kapitola pojednává o samotné šikaně, kde jsme si rozdělili šikanu, zjistili jsme, jaká jsou stádia šikany. Dále se zabýváme šikanou pedagoga, jaké jsou znaky šikany pedagoga a jaké jsou stádia šikany pedagoga. Po shrnutí šikany se přesouváme ke kyberšikaně, jaké máme formy kyberšikany. Zaměřujeme se na obtížné způsoby v rámci řešení kyberšikany a popisujeme sociálně patologické jevy ohrožující děti a mládež.

Hlavním cílem praktické části je zjistit, zda se na vybraných středních školách vyskytuje šikana pedagoga ze strany žáka. Výzkumný soubor se skládá z 8 veřejných středních škol a gymnáziích. V praktické části jsou stanovené výzkumné cíle a výzkumné otázky. Ke zjištění těchto výsledků použijeme kvantitativní výzkum, pomocí dotazníkového šetření. Výsledky výzkumného šetření jsou uvedeny v poslední části praktické části.

Přínosem mé bakalářské práce bude především objasnění šikany pedagoga ze strany žáka. Jedná se zejména o zjištění, zda se někdy potýkali se šikanou, nebo kyberšikanou, jaké byly důvody, že se stali terčem agresora a zjistit jaké preventivní opatření praktikují na středních školách a jaké preventivní opatření by mělo zamezit projevům šikany a kyberšikany. Má

bakalářská práce může také sloužit k přiblížení dané problematiky školnímu metodiku prevence, školnímu psychologovi a jiným odborníkům v této oblasti.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 OSOBNOST UČITELE

Osobnost učitele lze chápat obecně jako model osobnosti člověka, který se vyznačuje především psychickou determinací. Psychiku osobnosti můžeme chápat jako dynamický interakční systém a také jako nástroj realizování životní existence v daných podmínkách. Sledování utváření osobnosti učitele je velmi složitý proces, jelikož individuální psychické vlastnosti osobnosti jsou velmi různorodé a těžko postižitelné. V rozvoji osobnosti se jako nejkomplicovanější jeví vztah dynamiky a struktury osobnosti, dále pak mezi ideografickým a nomotetickým přístupem k rozpoznání osobnosti (Mikšík 2007, s. 11-13).

Věda, která se zabývá osobností učitele, se nazývá pedeutologie a při zkoumání osobnosti učitele uplatňuje přístup normativní a analytický. Pokud jde o cíl normativního přístupu, lze jej považovat za to, jaký má učitel být, aby byl ve své profesi úspěšný. U normativního přístupu jde o spojení s deduktivní metodou, kterou se určuje ideální vzor učitele, kterému by se učitel měl profesně co nejvíce přiblížit. Při analytickém přístupu považujeme za cíl zjistit, jaké vlastnosti učitelé mají a jací vlastně konkrétní učitelé jsou (Kohoutek 1996, s. 263).

Nejnázší způsob poznání osobnosti se dle Mikšíka (2007, s. 58-60) jeví při sledování osobnosti v jejím akčním prostředí, kde se mohou určité vlastnosti již zmíněné osobnosti projevit. Jako významné komponenty pro osobnost učitele, které lze odhalit v akčním prostředí jako je například škola anebo výchovně-vzdělávací proces uvádí Mikšík tyto:

1. Psychická odolnost, kdy jde vlastně o vhléd do povahy a také do podstaty problémových situací.
2. Adaptabilita a adjustabilita, ve které jde o schopnost alternativně řešit různé situace.
3. Schopnost osvojovat si nové poznatky, kde se jedná o schopnost účinného regulování svých vnitřních a vnějších aktivit.
4. Sociální empatie a komunikativnost.

Dle Spilkové (2001, s. 89-95) je nutné, aby se pojetí učitelské profese posunulo k modelu široké profesionality, která by byla postavená na pojetí osobnosti učitele jako odborníka ve výchově a oprostila se od pojetí učitelské profese jako řemeslné činnosti. Takový učitel by se měl nejen zajímat o to, co vlastně vyučuje ale také i o to, jak vyučuje a zejména také koho vyučuje.

Je kladen také velký důraz na pedagogický optimismus, který nejvíce propagoval J.A. Komenský. Jedná se o pozitivní přijetí vzdělaného učitelem, což můžeme chápat jako empatické přijímání jedince, kde přijímáme i rozmanitost jeho projevů. Učitel nabývá takových kvalit a schopností, jako jsou například empatie, sociální citění a sebeovládání. Pro udržení dobré atmosféry ve třídě a také pro ovlivnění chování žáka roste na významu schopnost daného učitele řešit mimo jiné například mezilidské vztahy, chápat pocity jiných ale také přátelskost a být schopný ovládat vlastní náladovost. Významný vliv na chování a rozhodování učitele má emocionální inteligence. Psychika učitele i temperament mají potom vliv také na atmosféru ve třídě, ve které učitel působí. Pokud jde o výrazný negativní vliv na atmosféru třídy, působí zde učitel agresivní, učitel hypermotorický, dále například učitel málo motivující žáky, učitel nezúčastněný, ale také učitel, který si špatně organizuje svou práci aj. (Hupková 2006, s. 204).

1.1 Typologie učitele

Kačání (1995 cit. Podle Dytrtové a Krhutové, 2009, s. 18) popsal, že typologie slouží k deskripci a schematizování profesní stránky osobnosti učitele a jejím cílem je ovlivňování. Dle Kačání se promítá do typologie zejména vztah, jaký má učitel k žákům, jeho postoje ale také jeho pojetí vyučování.

1.1.1 Hippokratova typologie

Antický lékař Hippokrates sestavil první známou typologii osobnosti, dělil lidi, a tedy i učitele do čtyř skupin. Kritériem tohoto rozdělení byla tekutina, která v organismu daného jedince převládá. Není udávána v souvislosti s tělesnými tekutinami, ale s typem temperamentu a také vlastnostmi nervové soustavy. Tato typologie se využívá dodnes.

- Sangvinik – tento učitel je typický rychlostí, pohotovostí. Není pro něj problém dělit pozornost, je tolerantní, výřečný a oplývá také životním optimismem. Nevýhodou sangvinika je jeho neschopnost držet si adekvátní pedagogický odstup.
- Cholerik – učitel typu cholerik bývá zpravidla přísný a má vyhraněné názory. Zároveň bývá živý a aktivní, mívá jasné vyjadřování a umí žáky nadchnout pro svůj vyučovaný předmět. Jeho negativní stránkou je však to, že je panovačný, nevyrovnaný, výbušný a také náladový což může způsobovat sníženou autoritu u žáků.

- Flegmatik – flegmatického učitele charakterizuje rozvaha a klid, což může hraničit s pohodlností a lhostejností. Práce flegmatického učitele bývá často jednotvárná, což vede k neschopnosti motivovat žáky k práci.
- Melancholik – tento učitel bývá příliš citlivý a má sklony k nevyrovnanosti v hodnocení žáků. Nerad přistupuje k různým opatřením, jelikož není schopen o nich sám rozhodovat (Kantorová a kol. 2008, s. 246).

1.1.2 Caselmannova typologie

Typologie učitele podle Ch. Caselmanna považujeme za jednu z nejpropracovanějších a bývá tedy nejčastěji používána. Ch. Caselmann uvádí, že existují dva základní typy učitelů:

- Logotrop – klade důraz na učivo, obsah, ale také na problematiku daného předmětu. Udává do popředí teoretické znalosti a je pro něj na prvním místě odborné vzdělání a všeobecný rozhled. Logotrop se neustále vzdělává, ale o osobnost žáka se bohužel nestará, jelikož toto nepovažuje za podstatné.
- Padiotrop – staví do popředí osobnost žáka, kde se snaží zaměřovat na jeho psychiku a také psychický vývoj. Ve výchovně-vzdělávacím procesu staví na první místo lidský přístup k žákům. Naopak vědomosti pro něj nejsou na prvním místě. Žáky se snaží pochopit, přistupuje k nim individuálně a svým chováním si je chce získat.

Caselmann se dále zabývá chováním učitele ve třídě, z toho vyvozuje další typy jako:

- Autoritativní typ – tento typ se nejčastěji objevuje u logotropa, kterého potřebou je mít vše pod kontrolou a také vše řídit. Tento typ se k žákovi nechová vlídně ani laskavě a nevyužívá ve třídě legraci.
- Sociální typ – tento typ můžeme nejčastěji zpozorovat u paidotropa, který nechává žákům ve vyučování větší volnost. Jeho snahou je, aby uměl žák jednat s odpovědností za své činy a také nezávisle na učiteli. S žáky jedná přátelsky a přívětivě.

Další členění, podle pedagogických postupů, dle Caselmanna:

- Vědecko-systematický typ – učitel postupuje systematicky krok za krokem a u žáků se pokouší rozvíjet logické myšlení, na které klade důraz.
- Umělecký typ – řídí se intuicí a orientuje se na hlavně na názorné myšlení.

- Praktický typ – dobrá schopnost organizace a snaha o rozvoj názorně praktického myšlení u žáků. (Langová a kol.,1992, s. 96).

1.1.3 Döringova typologie

Döring se zaměřoval na třídění učitelů dle jejich osobnosti, který vycházel z typologie osobnosti podle německého psychologa E. Sprangera. Rozlišoval tyto typy:

- Náboženský typ – učitel tohoto typu je velice spolehlivý a má velké sociální cítění. Neumí se žákům přiblížit a je vnitřně uzavřený bez jakéhokoli smyslu pro humor.
- Estetický typ – převahuje zde iracionální prvek nad racionálním a klade důraz na fantazii a city. Umí se dobře přiblížit osobnosti žáka
- Sociální typ – nabízí svou náklonnost celé třídě, ne pouze na určité jedince. Umí být trpělivý a chápavý. Jeho cílem je, aby z žáků vyrostli jedinci, kteří jsou užiteční pro společnost. Tento typ učitele bývá u žáků velmi oblíbený.
- Teoretický typ – na první místo klade více vyučovaný předmět či učivo než osobnost žáka. Jeho snahou není přiblížit se žákům a vyžaduje skvělé znalosti. Žáci se při takovém typu učitele bojí říct svůj názor.
- Ekonomický typ – jeho cílem je u žáků dosáhnout co nejlepších výsledků s co nejmenším vynaložením energie. Žáky vede spíše k samostatné práci.
- Politický (mocenský) typ – snaží se prosazovat vlastní osobnost, názory a postoje. Používá tresty. Žáci z něj mají strach a učitelé to tak vyhovuje a těší ho to (Linhartová, 2000, s. 161).

1.1.4 Lewinova typologie

Americký psycholog Lewin dělil pedagogické pracovníky dle vztahu k žákům a stylu výchovy. Pojednával o:

- Autoritativní typ – učitel je velmi náročný, nedává prostor pro diskusi ani pro samostatné myšlení. Hodnotí negativně žákovy chyby, rozkazuje a nemá pro žáky pochopení. Mezi žáky panuje strach a napětí. Za kontroly učitele třída vykazuje vysoký výkon.
- Liberální typ – tento typ učitele žáky netrestá, nerozkazuje a vkládá mezi žáky velkou důvěru. Jelikož žákům chybí potřebná kontrola ze strany učitele, jednají pak

chaoticky. Protože žákům nejsou předkládány požadavky ani normy, které jsou nezbytné pro jejich rozvoj, nedosahují výsledků, kterých by mohli dosáhnout.

- Demokratický typ – je zde prostor jak pro dostatek kontroly, tak pro tvořivost a samostatnost. Tresty jsou využívány spravedlivě a vyváženě. Jde o typ, který pomáhá nejlépe formovat osobnost žáka (Podlahová 2007, s. 16).

Typologie učitelů se může také vytvářet dle toho, o jaký druh školy se jedná a na jakém stupni učitel působí. Nejzajímavějšími typologiemi jsou ty, které vytvoří sami žáci podle toho, jak učitele vnímají.

2 ŠKOLNÍ A TŘÍDNÍ KLIMA

V téhle kapitole se budu zaměřovat jak na školní, tak na třídní klima. U třídního klimatu rozeberu samostatně učitele, žáka i rodiče, jako spolutvůrce třídního klimatu.

2.1 Třídní klima

„Sociálně-psychologická proměnná, představující dlouhodobější sociálně-emocionální naladění, zobecněné postoje a vztahy, emocionální odpovědi žáků dané třídy na události ve třídě (včetně pedagogického působení učitelů).“ (Průcha, Walterová a Mareš 2003, s.100).

Jde o souhrn subjektivních hodnocení ale také o sebehodnocení vnímání, emocí a také vzájemného působení všech daných účastníků, které v nich jako spolutvůrcích vyvolávají jak edukační, tak i jiné činnosti v daném prostředí.

Činnost pedagoga by měla být v první řadě zaměřována na ty aspekty utvářející klima, které může daný učitel co nejvíce ovlivnit. Tyto aspekty se pak v různých složkách klimatu viditelně projevují. Uvádí aspekty jako:

- Edukační aktivity a vyučovací metody.
- Komunikace v dané třídě.
- Hodnocení v dané třídě.
- Kázeňské vedení třídy.
- Vztahy mezi žáky v dané třídě.
- Participace žáků.
- Prostředí třídy (Čapek 2010, s. 13,15).

2.1.1 Učitel, jako spolutvůrce třídního klimatu

Krátká P. 2006 (podle Čapek, 2010, s. 17) Třídní učitel je tzv. koordinačním a integračním činitelem, který má řadu výchovných úkolů ve vztahu k žákům ve své třídě, dále také k jejich rodičům, k ostatním učitelům ve škole, k jejich vedení a v jistém případě i k širší veřejnosti. Třídní učitel se tedy stává výchovným subjektem, který by měl disponovat možnostmi pro ovlivňování zdravého tělesného, duševního a také sociálního vývoje jednotlivých žáků a školní třídy. Pokud jde o žáky a rodiče, oceňují nejvíce vlastnosti třídního učitele, zatímco spravedlivost učitele nebo kvalitu výuky sice považují za důležitou, nicméně toto nestaví

jako prvořadá požadavky. Rodiče staví na první místo informační rovinu vztahu jako je například jednání na rovinu a upřímnost. Děti nejčastěji zmiňují vlastnosti tak, že učitel by měl být hodný a přátelský. Z toho vyplývá, že žáci ale také i rodiče uvádějí výhradně výchovatelskou činnost, bez charakteristik vzdělávacích, z čehož vyplývá, že dle nich konstrukt třídního učitele směřuje v první řadě k jeho výchovatelské roli.

Rozdíly v přístupu ke kázní žáků, nebo rozdíly v pojetí kázně mezi různými školami a učiteli lze možno pozorovat jak podle pohlaví, věku a délky praxe pedagogů, tak hlavně podle druhu základní školy. Jestli se jedná o alternativní, soukromou, jazykovou, nebo jinak zaměřenou školu (Bendl 2001, s. 117).

2.1.2 Žák, jako spoluvůrce třídního klimatu

Žák v **předškolním věku** a také na začátku mladšího školního věku není ještě schopný vytvořit stálou skupinu, proto se vytvářejí tzv. přechodná, hravá seskupení. Děti ještě nevyrostly k vlastní sebereflexi a nevnímají druhé dítě jako osobnost. V náznacích můžeme pozorovat interpersonální vztahy, které se projevují v nadřazenosti, organizování a řízení starších dětí nad mladšími. V této vývojové etapě zůstává stále největší závislost na matce, která během školní docházky ochabuje. V tomhle věku je hlavní náplní všech činností hra.

V období **mladší školní třídy** je struktura třídy a vztahy mezi žáky závislá na učiteli. Děti v první a ve druhé třídě ještě přijímají autoritu dospělého jako spontánní a vztahy nadřazenosti a podřazenosti ovlivňuje postoj učitele. V tomhle věku se děti seznamují s novými pravidly a normami a setkávají se tak se základními prvky skupinové struktury. Podle toho, jak žáky hodnotí učitel a jak žáci plní normy jsou spolužáci ve třídě buď přijímání nebo odmítání. Osoba učitele je na začátku docházky tou nejdůležitější, jelikož je pro dítě autoritou a vztah k němu je klíčový pro velké množství oblasti školního života. Naopak vztahy mezi spolužáky, i když přátelství navazují, takovou váhu nemají. Vrstevnické vztahy mohou být pevnější, za předpokladu toto, že daný učitel zaujímá ke všem chápající postoj a také rozvíjí pozitivní klima ve třídě.

Třída v období puberty, středního školního věku, kde dochází k velmi výraznému posunu vývoje třídní skupiny. Narůstá zde potřeba rovnocenného partnerství mezi vrstevníky, zachovávají se pravidla a narůstá požadavek respektování již dospívající osobnosti ze strany jiných dospělých a také odpoutání se od nich. Pokud dojde k nedodržování vzájemného respektu mezi dospívajícími, může toto vést k obranné kritice, která může vyústit k odporu

nebo agresí což vede k narušení interpersonálních vztahů. Důležitý je zde opět učitel, do jaké míry využije neformálního přístupu a také vlastní přirozené autority při formování třídy. Pokud jde o vrstevníky, jsou chápáni jako partner, zajímavá osobnost.

Ve třídě v postpubertálním období, starší školní věk, je již zmíněná třída vnímána jako skupina. V tomto období roste potřeba autonomie, nezávislosti ale také sebeprosazení. Rozvíjí se logické myšlení u žáka a jsou vnímány učitelovi nedostatky. Vztahy mezi žáky jsou provázanější, hlubší a celý kolektiv je v této době již schopen společného postupu, a to i proti učiteli samotnému.

Středoškolské třídy jsou plné adolescentů, kde se setkáváme s téměř dospělými jedinci. Mladí lidé v této fázi života nejsou ještě zcela sociálně zralí, tudíž nezastávají všechny role dospělých. Nejsou ve fázi dítěte ale ani zcela dospělého člověka (Čapek 2010, s. 20-22).

2.1.3 Rodiče, jako spolutvůrci třídního klimatu

Rodiče nepovažujeme za přímé tvůrce klimatu ve třídě, obvykle do něj ale velmi zasahují. Jde o tzv. spolutvůrce školního vzdělávání svého dítěte a v ideálním případě školu dozorují a pozorují, dále také vznášejí své připomínky a názory. Požadavky rodičů bývají velmi často oprávněné (Čapek 2010, s. 24).

Dle Petláka (2006, s. 68) rodiče v první řadě chtějí a očekávají rovné zacházení, podporování ve vzdělávání u jejich dětí, dále pak pomoc učitele například při řešení problémů, které se týkají chování. Jako další Petlák uvádí individuální a zodpovědný přístup k jejich dítěti, objektivní a zodpovědné hodnocení žáka a ochotu vysvětlit důvody svého přístupu k žákovi. Jako další uvádí využívání didaktických dovedností a vysokou kvalifikovanost, emoční stránku učitele a didaktické aspekty vyučování i zájem o neformální formu spolupráce s rodiči.

Klima ve třídě mohou rodiče ovlivňovat negativním způsobem prostřednictvím svého dítěte, například když si rodič tzv. formuje dítě k co nejdokonalejšímu obrazu svému, to se poté projevuje přehnaným důrazem na přípravu, úkoly a jejich dokonalé plnění. Tyto, již zmíněné ambice rodičů vedou poté k přetížení dítěte. Dalším negativním ovlivňováním klimatu ve třídě ze strany rodičů může být v případě, pokud rodiče špatně mluví o učitelích nebo škole, kterou dítě navštěvuje. Jako další příklad může být situace, kdy rodiče přenášejí na své děti nepodložené obavy nebo situace, kdy mají rodiče na starost oblékání dítěte. Děti tuto skutečnost velice rády hodnotí, a to jak pozitivně, tak i negativně. Rodiče mohou také nepřímým způsobem ovlivňovat vztahy ve třídě, například pokud si dítě neví rady s kamarádky/pouty.

Intervence rodičů může být špatná a zhorší tak žákovy vztahy ve třídě nebo jejich celkové vnímání. Na zhoršení prospěchu žáka, jeho nezájmu nebo snížení školní angažovanosti můžou mít vliv problémy v rodině. Je jisté, že rodinná výchova odráží chování a školní práci dítěte. (Čapek 2010, s. 24).

2.2 Klima školy

„Klima školy je produktem specifické sociální skupiny, která má společnou historii a do určité míry hodnoty a normy.“ (Mareš 2005, s. 61).

„Školní klima může znamenat prakticky cokoli ve škole, co je nehmotné a prostupuje to celou školou. Shoda panuje snad jen v tom, že jde o něco interpersonálního, o jakýsi agregát, destilát, průměr, abstrakci, derivaci, produkt vztahů mezi lidmi, kteří utvářejí fenomén školy.“ (Ježek 2003, s. 2).

Klima školy je souhrnem subjektivních hodnocení a také o sebehodnocení vzdělávání v dané škole, které se týká všech aspektů vzdělávání. Patří do něj jejich sociální vztahy, vzájemná komunikace, jejich vnímání prostředí, emoce a prožitky ale také i další psychické a sociální procesy, které děje v dané škole vyvolávají. Jako hlavní tvůrce a konzumenty klimatu Čapek uvádí především žáky a pedagogický sbor. Klima školy se zajímá se o to, jak se žáci ve škole a ve třídě cítí a nezajímá se například o stáří budovy nebo hygienické parametry třídy. Nezajímají jej školní dokumenty ale to, jestli žáci školu rádi navštěvují. Nezajímá se o vybavení školy, ale důležité je to, zda žáci kladně hodnotí školu jako dobře vybavenou. Není tedy zcela důležité, co se ve „skutečnosti“ děje, ale o to, jak je toto dění vnímáno (Čapek 2010, s. 134).

„Nejde jen o učitele, ale o učitelský sbor a jeho podskupiny, nejde jen o žáky, ale i o školní třídu a její podskupiny, školní třídu s jedním učitelem (a každý z učitelů vytváří společně se žáky poněkud jiné klima), školní třídu a sestavu vyučujících, kteří v ní působí. Nejde jen o vztahy mezi paralelními třídami téhož ročníku, ale i mezi jednotlivými ročníky. Na klimatu školy se podílejí také sestavy žáků a učitelů volitelných předmětů, které se liší od stabilních tříd, dále sestavy zájmových a sportovních kroužků s jejich vedoucími atd. Klima škol ovlivňují svou ochotou a neochotou také administrativní pracovníci školy, školník, údržbář aj. Do klimatu školy zasahují – ať přímo nebo zprostředkovaně – také rodiče žáků, pracovníci správy a místní samosprávy.“ (Mareš 2003, s. 64)

3 TRADIČNÍ ŠIKANA, ŠIKANA PEDAGOGA A KYBERŠIKANA

„Šikana pochází z francouzského slova *chicane*, což znamená zlomyslné obtěžování, týrání, sužování a pronásledování.“ (Říčan 1995, s. 25)

„Šikana je nemoc celé společnosti. Jejím důsledkem je poškození zdraví nejen jedince a jeho rodiny, ale společnosti jako takové.“ (Kolář 2011, s. 31)

Šikanu definujeme jako ubližování někomu, kdo se nedovede nebo nemůže bránit. Většinou se šikana projevuje opakovaným jednáním, ve velmi závažných případech ji můžeme označit i při jednorázovém jednání s hrozbou opakování.

Za šikanu považujeme ve většině případech ubližování mezi těmi, kteří jsou ve stejném postavení. Ve škole tedy mezi studenty nebo žáky, ve sportovních oddílech mezi sportovci, ve věznicích mezi vězni, na pracovištích mezi spolupracovníci atd. Šikanou nazýváme i ubližování žákům ze strany učitele nebo právě i ubližování učitelům ze strany žáků. Mezi obětí a agresorem je tzv. osobní asymetrický vztah moci. To znamená, že oběť má povědomí o tom, kdo jí ubližuje, má strach a je závislá na jeho rozmarech (Říčan, Janošová 2010, s. 21).

3.1.1 Dělení šikany

Šikana se obvykle rozděluje na dva základní druhy, a to:

- Přímá šikana – bývá velmi rozmanitá, ale zejména spočívá v násilí, které se projevuje například kopáním, pálením aj. Dále se přímá šikana projevuje slovním napadáním, které se projevuje posměchem a nadávkami. Dalším projevem této šikany je zotročování, kdy je oběť donucena fyzickým násilím nebo hrozbami vykonat něco zakázaného nebo ponižujícího.
- Nepřímá šikana – je založena na sociální izolaci oběti. Oběť je vylučována z debat, aktivit a ostatních činností skupiny. Tento druh šikany je častěji využíván dívkami a je někdy trýznivější než šikana přímá. Oběť se pokouší zoufale začlenit do skupiny a také se zavděčit jejím členům. Z toho důvodu se zhorší v prospěchu a začne zlobit, aby projevila solidaritu s danou skupinou. V těchto případech se vše jen zhorší a oběť je více zesměšňována svými spolužáky. Tento druh šikany bývá často kombinován s šikanou přímou (Říčan, Janošová 2010, s. 21-22).

3.1.2 Stádia šikany

- První stupeň – tento stupeň šikany se projevuje mírnou psychickou formou násilí. Ostatní se s obětí nebaví, pomlouvají ji a také odmítají.
- Druhý stupeň – Pro postoupení do druhého stádia šikany existuje více důvodů. Jedním z nich může být odreagování žáků prostřednictvím co nejslabšího jedince, který funguje jako tzv. ventil. Druhou možností můžou být školní výlety, kdy nejslabší jedinec slouží k oživení programu. Třetí možností je, pokud se ve třídě sejde více jedinců s agresivním chováním, kteří uspokojují své potřeby prostřednictvím násilí. Jelikož tito jedinci zažívají při týrání a bití pocit moci, nastává pak prolomení poslední zábrany pro vypuknutí šikany.
- Třetí stupeň – jde o klíčový moment. V tomto stupni se tvoří skupina agresorů, tzv. úderné jádro, které v tomto momentě pracuje systematicky.
- Čtvrtý stupeň – ve čtvrté fázi se mění i ukáznění žáci, kteří se začnou chovat krutě a začnou týrat spolužáka, nakonec začnou pocíťovat i pocit uspokojení.
- Pátý stupeň – v poslední páté fázi dochází k nastolení totalitní ideologii šikanování. Žáci se v této fázi rozdělují na dvě skupiny, a to na agresory a na oběti. Agresoři ztrácí veškeré zábrany, násilí, které provádějí, považují za normální, dokonce i za zábavu a legraci. Tento nejvyšší stupeň šikany se nejvíce objevuje ve věznicích, vojenském prostředí a také ve výchovných ústavech pro mládež. Může se objevovat i ve školách, a to v mírnější podobě (Kolář 1997, s. 31).

3.2 Šikana pedagoga

3.2.1 Znaky šikany pedagoga

Podle Koláře (Kolář 2011, s. 70) existují tři znaky šikany učitele, které jsou totožné jako projevy šikany mezi žáky. V prvním znaku uvádí šikanu jako nemocné chování. Objevují se zde patrné náznaky šikany jako záměr ponížit, ublížit a zničit. Probíhá zde opakující se násilí a žák má radost z ponížení učitele.

Kolář definuje šikanu učitele, kdy „jeden nebo více žáků úmyslně, opakovaně týrá a ponižuje učitele a používá k tomu agresi a manipulaci“ (Kolář 2011, s. 70).

Druhým znakem je šikanování jako destruktivní vztah mezi pedagogem a agresorem. Jak je již zmíněno, mezi žákem a učitelem se vytvoří nesvobodný až destruktivní vztah, který je

charakteristický skrytou spoluprací. Učitel se nebrání, a proto agresor stupňuje jeho ponižování, tím se učitel řítí k vlastní destrukci. Příkladem je, když učitel omlouvá hlavního agresora a považuje za agresory ostatní, kteří jen přihlížejí (Kolář 2011, s. 70-71).

Posledním znakem je šikanování jako těžká porucha vztahů ve třídě. Ve většině případech se objevuje psychická šikana, která může vyústit k totalitní podobě (Kolář 2011, s. 71).

3.2.2 Stádia šikanování učitele

Koláře (2011, s. 71-72) ve své novější publikaci upravil stádia šikany týkající se šikany učitele:

- První stádium, tzv. ostrakismus – agresor rozehrává hru se strachem, která nemusí nutně znamenat to, že agresor nemá zájem o výuku. Pokud učitel neobstojí v této hře nebo jestliže je u učitele identifikována zvýšená zranitelnost, začne ztrácet svou výhodu tzv. formální autoritu a žáci toho začnou zneužívat.
- Druhé stádium, tzv. přitvrzování manipulace a psychická agrese – pokud žáci mají pocit moci nad učitelem, může to vést k negativnímu vývoji. Někteří z žáků úmyslně odmítají požadavky učitele a výuka učitele bývá narušena v určitý moment více žáky najednou. Objevují se prvky fyzické agrese, příkladem může být tzv. „vtípek“ na jeho osobu, za účelem pobavit třídu a agresor si tímto upevňuje pozici moci.
- Třetí stádium, tzv. vytvoření jádra – nejvýraznější autoritativní agresori se spojí a začnou kooperovat, kdy systematicky šikanují učitele. Využívají her, které učitele psychicky týrají, například vulgární oslovování. Při těchto hrách se automaticky stupňuje odpor k výuce a může docházet i k fyzické agresi. Tohle jednání může vyústit ke kyberšikaně.
- Čtvrté stádium, kdy většina přijímá normy – šikana je v tomto stádiu přijímána jako norma většinou třídy. Ze strachu se u ukázněných žáků projeví známky krutosti, aby se sami nestali terčem třídních agresorů.
- Páté stádium, tzv. totalita neboli dokonalá šikana – všichni žáci ve třídě považují za normu násilné chování vůči učiteli a šikana se stává skupinovým programem.

3.3 Kyberšikana

„Termínem kyberšikana označujeme nebezpečné komunikační jevy realizované prostřednictvím informačních a komunikačních technologií, jež mají za následek ublížení nebo jiné poškození oběti.“ (Kopecký a Krejčí 2010, s. 3).

Kyberšikanu můžeme chápat jako záměrné agresivní chování, které je prováděno buď jednotlivcem, nebo skupinou vůči člověku za pomoci elektronických médií. Člověk se v této situaci nemůže nijak bránit a může být stejně závažná jako školní šikana. Kyberšikana se týká především dnešní mladé generace, zejména dospívajících, kteří mají potřebu být v neustálém spojení s vrstevnickou skupinou. Avšak být neustále dostupný na sociálních sítích se může stát negativním rizikem. (Černá a kol., 2013, s. 7-9).

3.3.1 Formy kyberšikany

- a) Kyberšikana za účasti publika (veřejná) – Jedná se o kyberšikanu, která má za úkol šířit informace o oběti mezi masu uživatelů. Do této kategorie můžeme zařadit krádeže identity, sdílení záznamů, které ponižují oběť, verbální formy (provokace, urážky), aj. Přítomnost publika je základní nutnou součástí kyberšikany. Komunikace probíhá za pomoci sociálních sítí.
- b) Kyberšikana bez účasti publika (soukromá) – Jedná se o kyberšikanu, ve které komunikuje především pachatel s obětí, bez jakéhokoliv publika. V této formě kyberšikany dochází k výměně intimních fotografií, či nahrávek, může se jednat o dobrovolné či vynucené, například vyhrožování, nebo vydírání. Komunikace nejčastěji probíhá za pomoci sociálních sítí, soukromé konverzace, a jiných komunikátorů. Projevy kyberšikany jako vydírání, vyhrožování v online prostoru mohou být jednorázového původu, nebo dlouhodobého. Nejčastějšími projevy kyberšikany bývají především útoky, které se využívají na základě videonahrávek, fotografií, ale může k nim patřit i verbální formy útoků. (MŠMT, ©2016)

3.3.2 Obtížné způsoby v rámci kyberšikany

Na základě řešení kyberšikany může nastat řada situací, u kterých její řešení může být poměrně obtížné:

- a) Zajistit rychlou ochranu oběti – slouží k odstranění diskuse mezi uživateli, nebo daného profilu oběti, ve kterém ke kyberšikaně dochází a zamezit tak v šíření kyberšikany.

- b) Zajistit dostatečný počet svědků – v rámci kyberšikany často dochází k tomu, že chybí svědci, publikum je anonymní a tím pádem je nelze identifikovat.
- c) Vystopovat útočníka – u kyberšikany se setkáváme s anonymními útočníky, kteří vystupují pod přezdívkou za pomoci falešného profilu.
- d) Rozpoznat, kdy jde o kyberšikanu a kdy ne – žáci často neumí rozpoznat hranice kyberšikany a neví, jak se s ní vypořádat, jaké kroky podniknout a koho mohou kontaktovat (MŠMT, ©2016).

3.3.3 Sociálně patologické jevy ohrožující děti a mládež

Za sociálně patologické jevy můžeme označit formy chování, které jsou hromadného charakteru, a setkáváme se s negativními důsledky, které ohrožují nejen jedince, ale také společnost (Vališová, Kasíková a kol., 2007, s. 354).

Příkladem může být netholismus a nomofobie, které úzce souvisí s již zmíněnou kyberšikanou.

- Netholismus aneb závislost na internetu – Závislostí na internetu hovoříme o postiženém člověku, který dlouhodobě zanedbává své pracovní povinnosti, své sociální vazby a kontakty, při kterých se objevují různé poruchy chování, soustředění, pozornost, aj. Dnešní mládež je ve využívání technologií mnohem pokročilejší než rodiče a učitelé, což celou situaci znesnadňuje. (Fischer a Škoda, 2014, s. 359).
- Nomofobie aneb závislost na mobilních telefonech – Závislost na mobilních telefonech úzce souvisí se závislostí na internetu. Lidé, kteří trpí závislostí na mobilním telefonu, se od něj nedokážou vzdálit, ani na několik minut a neustále ho kontrolují. V dnešní moderní době tato závislost ještě narůstá, jelikož většina lidí používá smartphone a mluvená komunikace se odsouvá do ústraní. (Fischer a Škoda, 2014, s. 372).

4 PREVENCE, ANEB JAK ZAMEZIT ŠIKANĚ

Prevence školní šikany zahrnuje řadu opatření, které jsou na různých úrovních. (Říčan a Janošová, 2010, s. 111)

Šikana patří mezi zakořeněné jevy v sociálních interakcích. Bezpečnost žáka nebo pedagoga může být narušena kvůli mnoha různým faktorům. (MŠMT, ©2016)

Model prevence (podle Koláře, 2001, s. 198) šikany má sedm vrstev:

1. „Pedagogická komunita, která posiluje imunity školních skupin a celých škol proti onemocnění šikanováním.
2. Specifický program proti šikanování jako dílčí součást školní komunity, který dokáže případné onemocnění brzy detekovat a účinně léčit.
3. Odborné služby resortu školství, tvořené pedagogicko-psychologickými poradnami, středisky výchovné péče, speciálně-pedagogickými centry, diagnostickými ústavami apod., jejichž úkolem je umět řešit pokročilé šikany a vůbec poskytnout servis v oblasti prevence šikanování.
4. Spolupráce škol s odborníky z jiných resortů a nestátními organizacemi zabývající se prevencí šikanování. Patří sem například spolupráce s kriminalisty pro mládež, sociálními kurátory, dětskými psychiatry (zejména při brutálních a kriminálních šikanách).
5. Pomoc a podpora ministerstva a krajských úřadů školám při vytváření prevence šikanování.
6. Kontrola škol ze strany České školní inspekce, ministerstva školství a krajských úřadů, jak jsou připraveny ochránit žáky před šikanováním.
7. Monitorování situace a zabezpečování ochrany práv dětí nevládními organizacemi, jako je například Občanské sdružení proti šikanování apod.“

4.1 Postup při řešení šikany

Preventivní opatření školy se zabývá minimalizací rizika výskytu šikany. Jestliže se šikana ve škole objeví, škola musí být na tuto situaci připravena. V rámci šikany musí mít škola připravené postupy, které jsou zpracovány v krizovém plánu, který je součástí Preventivního programu školy. Je důležité, aby škola měla pracovníky, kteří mohou poskytovat intervenci, například školního metodika prevence.

Škola by měla posoudit závažnost situace a měli by zvládnout počátky šikany. Při řešení šikany je důležité, aby pedagog se samotným žákem probral, co škola může udělat pro to, aby se v ní cítil bezpečně. Po celou dobu tohoto šetření škola zajišťuje ochranu informací a informátorů a škola vyjadřuje svůj nesouhlas k násilí. Součástí řešení musí obsahovat nastavení ozdravných mechanismů pro všechny aktéry šikany, ale také pro celou třídu. Pozornost by měla být věnovaná i těm, kteří pouze šikaně přihlíželi. Mělo by se pracovat s agresorem, ale i s obětí šikany. (MŠMT, ©2016)

Škola by se měla vyvarovat v rámci řešení šikany těchto nevhodných postupů:

- odkazovat na to, aby si oběť vyřešila svoji situaci sama,
- přehlížet agresivní/násilné chování,
- vedení rozhovoru s žákem o situaci před jinými žáky,
- nucení žáků, aby veřejně řekli, co se stalo,
- emotivní řešení problému,
- nedostatečné vyhodnocení závažnosti problému,
- agresivní řešení situace,
- příliš autoritativní řešení situace,
- obvinění oběti.

Pokud šikana nabyla až takového rozsahu a podoby, že ji lze kvalifikovat jako přestupek nebo se naplnila podstata trestného činu, je nutné tuto skutečnost nahlásit na policii ČR. (MŠMT, ©2016)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 DESIGN VÝZKUMU

Má bakalářská práce se zaměřuje na šikana pedagoga ze strany žáků, konkrétně tedy na středních školách.

Když slyšíme pojem šikana, představíme si šikana, která probíhá mezi dětmi. Přibývá ale stále více případů, kdy je šikana prováděna přímo na učitelích. Mezi šikana učitele neřadíme vykřikování anebo vyrušování v hodinách. Jedná se spíše o násilí, ponižování anebo posmívání, kterým se studenti na pedagogovi dopouštějí. Šikana tedy souvisí s nekázní a také s problematickým chováním žáků. V dnešní době se u žáků prohlubuje čím dál větší agresivita, kterou si pak vybíjejí právě na již zmíněných učitelích. Tenhle problém je na školách čím dál častější, protože žáci už neuznávají autoritu pedagoga tak, jak tomu bylo dříve.

Cílem této bakalářské práce je definovat pojem šikana, popsat její dělení a následně popsat i stádia šikany. Dále chceme zjistit, jakým způsobem se šikana na školách projevuje. Dalším cílem je náhled na možnou prevenci, jak téhle problematice zamezovat.

Tohle téma jsem si vybrala z důvodu toho, že je aktuální, ale bohužel i dost často opomíjené. Šikana pedagogů může mít bohužel za následek i různé psychické problémy, jelikož pedagog se s touhle skutečností málokdy někomu svěří. Tohle může mít i za následek to, že pedagog nemá z práce radost, má strach anebo dokonce tuhle práci opustí. Tenhle výzkum je zaměřen na širší porozumění dané problematiky a zvýšení povědomí o tomhle patologickém chování.

5.1 Výzkumný problém a výzkumné cíle

Výzkumným problémem této bakalářské práce je zjistit, zda se na vybraných školách vyskytuje šikana. Na základě stanoveného výzkumného problému, jsme si stanovili výzkumné cíle.

Hlavním výzkumným cílem bakalářské práce je zjistit, zda se na středních školách vyskytuje šikana pedagoga ze strany žáka. Dalším cílem je zjistit, jaké druhy šikany se na školách projevovaly. Jako další cíl této práce je zjistit, zda se se šikanou potýkají více muži, či ženy. Dalším cílem je zjistit, jaké důvody vedli žáka na středních školách k šikaně pedagoga. Dále chceme zjistit, jaké opatření by pedagogové navrhovali proti zamezení šikaně na středních školách.

5.2 Výzkumné otázky

Na základě stanovení výzkumných cílů jsme si zformulovali výzkumné otázky:

1. V jaké míře se vyskytuje šikana pedagoga na středních školách?
2. S jakým druhem šikany se pedagogové na středních školách potýkají?
3. V jaké míře jsou šikanou zasaženy ženy a v jaké muži?
4. Jaké důvody vedou žáky na středních školách k šikaně pedagoga?
5. Jaké opatření pedagogové navrhují proti zamezení šikaně na středních školách?

5.3 Výzkumný soubor

Základním výzkumným souborem jsou pedagogové na veřejných středních školách a gymnáziích v Jihomoravském kraji.

V rámci výzkumného šetření budou školy vylosovány na základě prostého náhodného výběru, aby měly všechny prvky souboru stejnou pravděpodobnost, že budou vybrány. Z toho důvodu jsme si sestavili seznam středních škol v České republice, vycházeli jsme zde z údajů Rejstříku škol a školských zařízení České republiky (MŠMT). Poté jsme prostým náhodným výběrem vylosovali 15 středních škol, z toho 8 středních škol spolupracovalo na mém výzkumu. Podařilo se nám získat 72 respondentů, kteří vyplnili můj dotazník pomocí Google Forms.

5.4 Metoda sběru dat

K objektivnímu zjišťování údajů jsme využili průzkumnou metodu dotazníku, jelikož naše výzkumné téma má kvantitativní charakter. Pro získání potřebných dat bylo použito 21 otázek a otázky byly jak otevřené, tak i uzavřené. Dotazník byl i se všemi instrukcemi elektronicky přeposlán ředitelům příslušných škol. V úvodu dotazníku byl sdělen cíl výzkumného šetření a také zde bylo zmíněno, že dotazník je zcela anonymní. Dotazník se skládá z předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které respondent odpovídá písemně. (Chráška, 2016, s. 158).

5.5 Způsob zpracování dat

Při zpracování dat vycházíme z výzkumných otázek, které jsme si předem stanovili. Výzkumné otázky mají deskriptivní formu, zpracovaná data utřídíme pomocí tabulek četností, které následně vyjádříme v procentech. Pro větší přehlednost použijeme barevné znázornění grafů.

6 ANALÝZA DAT

V této části bakalářské práce se zajímáme především o vyhodnocení výsledků, které jsme získali pomocí dotazníkového šetření. Dotazník jsme si rozdělili na dvě části. V první části se zabýváme tím, zda se na středních školách vyskytuje šikana pedagoga ze strany žáka.

Hlavní výzkumná otázka: V jaké míře se vyskytuje šikana pedagoga na středních školách?

S hlavní výzkumnou otázkou nám souvisí položky v dotazníku číslo 6, 7, 9, 11.

Graf 1 – **Položka číslo 6:** Jak vy osobně chápete pojem šikana?

Graf 2 - **Položka číslo 7:** Setkal/a jste se někdy se šikanou ze strany žáků vůči pedagogovi u svého kolegy/kolegyně?

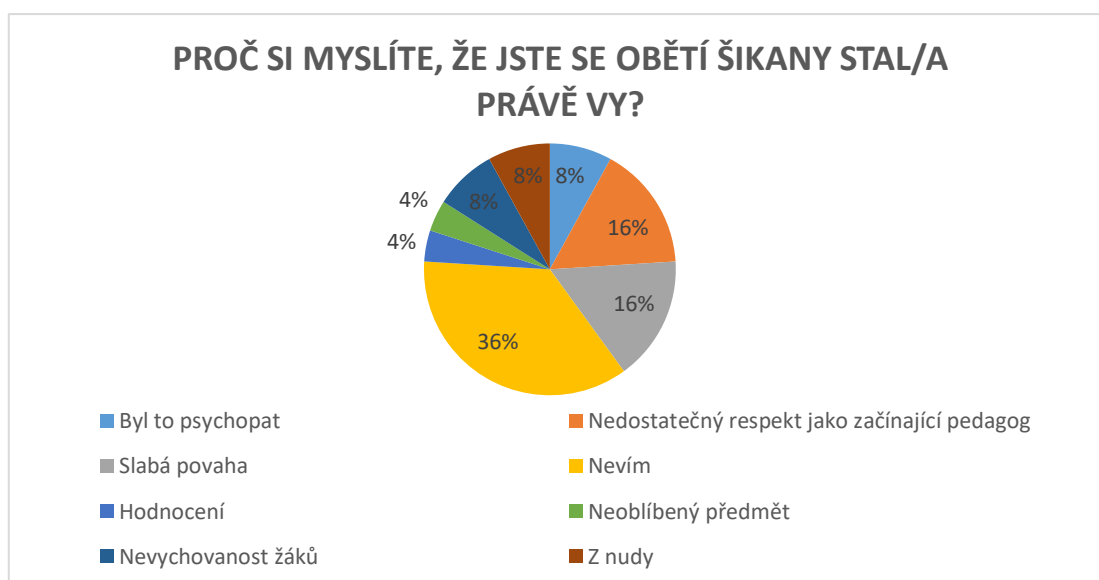
Z grafu můžeme vyčíst, že 60 % pedagogů zpozorovalo šikanu u svého kolegy, zbylých 40 % pedagogů se s šikanou u svého kolegy nesetkalo.

Graf 3 – **Položka číslo 9:** Máte vy osobně zkušenost se šikanou ze strany žáků?

Na znázorněném grafu, si můžeme všimnout, že 77 % pedagogů nemají osobní zkušenost se šikanou ze strany žáků, což můžeme považovat za velmi pozitivní výsledek.

Graf 4 – **Položka číslo 11:** Proč si myslíte, že jste se obětí šikany stal/a právě vy?

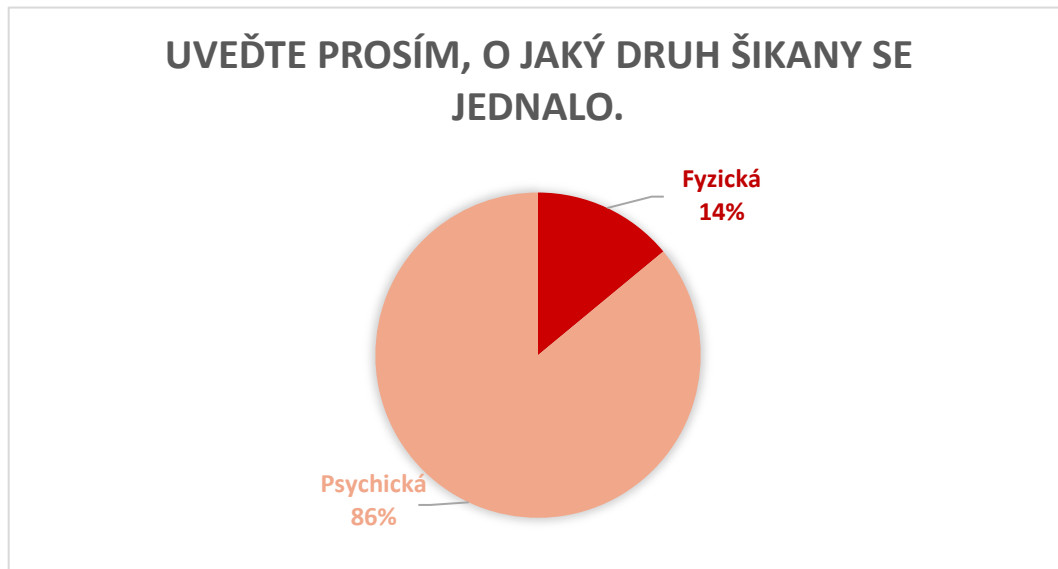
Z grafu můžeme vyčíst, proč si pedagogové myslí, že se stali obětmi šikany právě oni. Ve většině případů se stali obětmi šikany, aniž by věděli důvod proč.

Dílčí výzkumná otázka: S jakým druhem šikany se pedagogové na středních školách potýkají?

S dílčí výzkumnou otázkou nám souvisí položky v dotazníku číslo 8, 10.

Graf 5 – Položka číslo 8: Pokud jste odpověděl/a na předchozí otázku ano, uveďte prosím, o jaký druh šikany se jednalo.

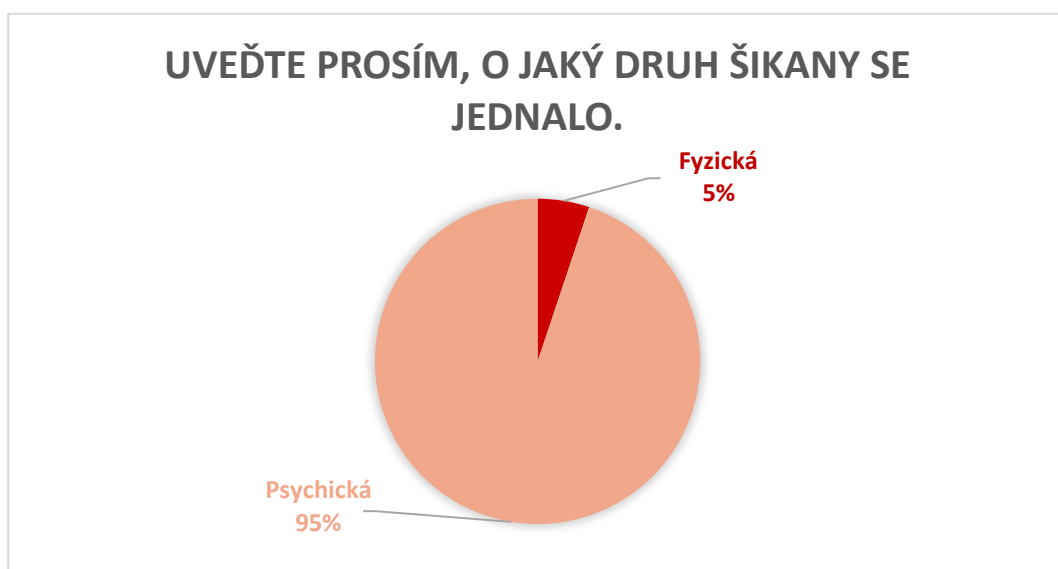
Položka číslo 8 se vztahuje k otázce číslo 7 (Setkal/a jste se někdy se šikanou ze strany žáků vůči pedagogovi u svého kolegy/kolegyně?)

Graf poukazuje na to, že respondenti uvádí v 86 % šikanu psychickou a ve 14 % fyzickou.

Graf 6 – Položka číslo 10: Uveďte prosím, o jaký druh šikany se jednalo.

Položka číslo 10 se vztahuje k otázce číslo 9 (Máte Vy osobně zkušenosti se šikanou ze strany žáků?)

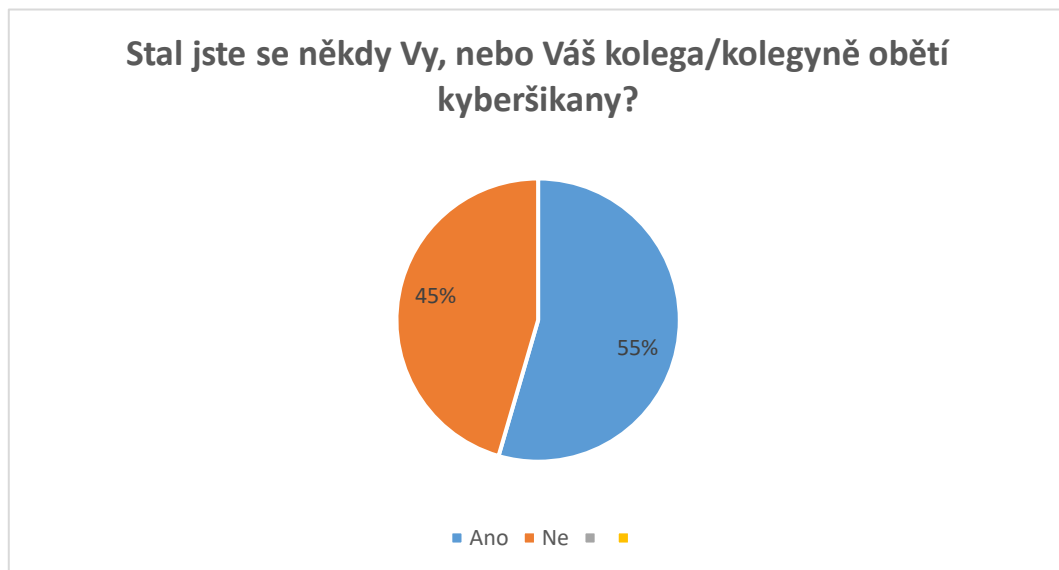

Na znázorněném grafu můžeme vidět, že pedagogové mají osobní zkušenost v 95 % se šikanou psychickou a zbylých 5 % pedagogů se šikanou fyzickou.

Druhá dílčí otázka: V jaké míře jsou šikanou zasaženy ženy a v jaké muži?

S druhou dílčí otázkou nám souvisí položky v dotazníku číslo 15, 16, 18.

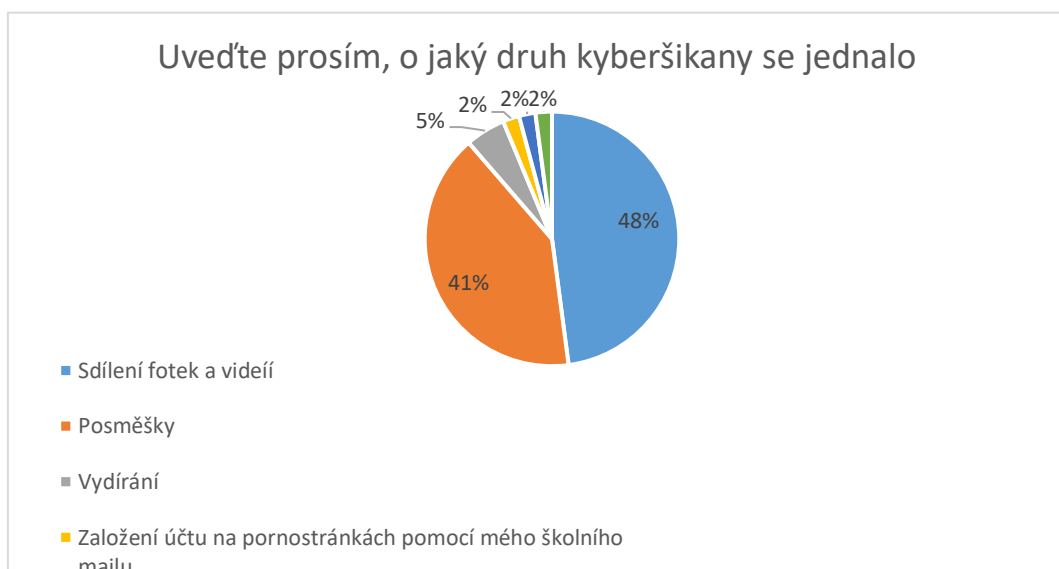
Graf 7 – **Položka číslo 15:** Stal jste se někdy Vy, nebo Váš kolega/kolegyně obětí kyberšikany?

Za pomocí grafu můžeme vidět, že 54 % respondentů tvrdí, že se někdy staly, nebo ví o někom, kdo se stal obětí kyberšikany.

Graf 8 - **Položka číslo 16:** Uved'te prosím, o jaký druh kyberšikany se jednalo.

Tato otázka souvisí s položkou číslo 15.

Na výsledku z grafu si můžeme všimnout, že nejčastějším druhem kyberšikany je sdílení fotek a videí a to 47 %. Druhým nejčastějším druhem bývají zpravidla posměšky, které tvoří 40 %.

Graf 9 – **Položka číslo 18:** Myslíte si, že se obětí šikany stávají více muži, anebo ženy?

Graf nám znázorňuje, že se ženy častěji stávají obětí šikany, a to v 96 %. Zatímco muži jen ve 4 %.

Třetí dílčí otázka: Jaké důvody vedou žáky na středních školách k šikaně pedagoga?

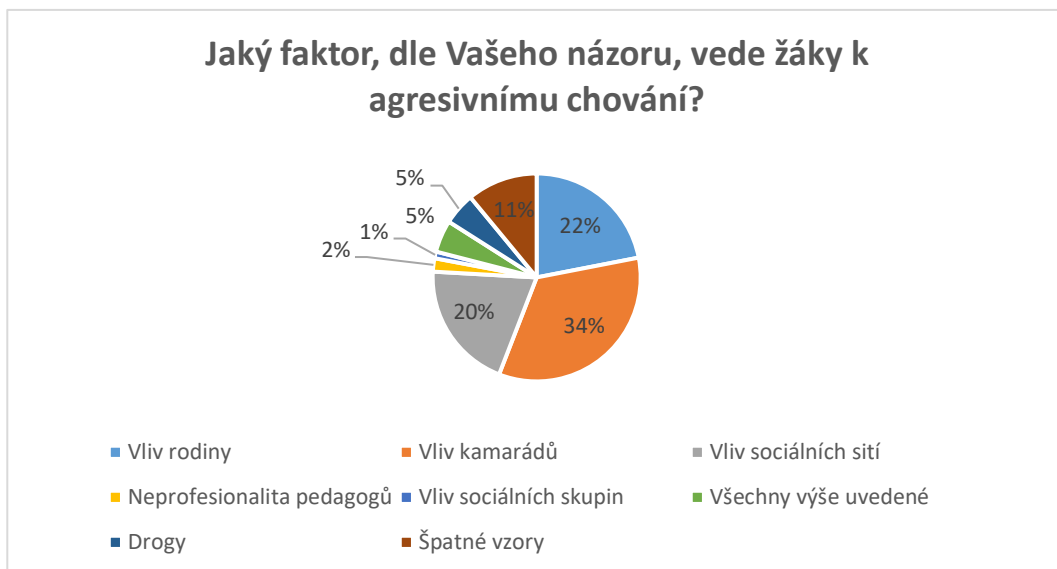
V rámci třetí dílčí otázky nám úzce souvisí položky v dotazníku číslo 12, 13, 14, 17.

Graf 10 - **Položka číslo 12:** Jak často se ve škole potýkáte s agresivním chováním u žáků?

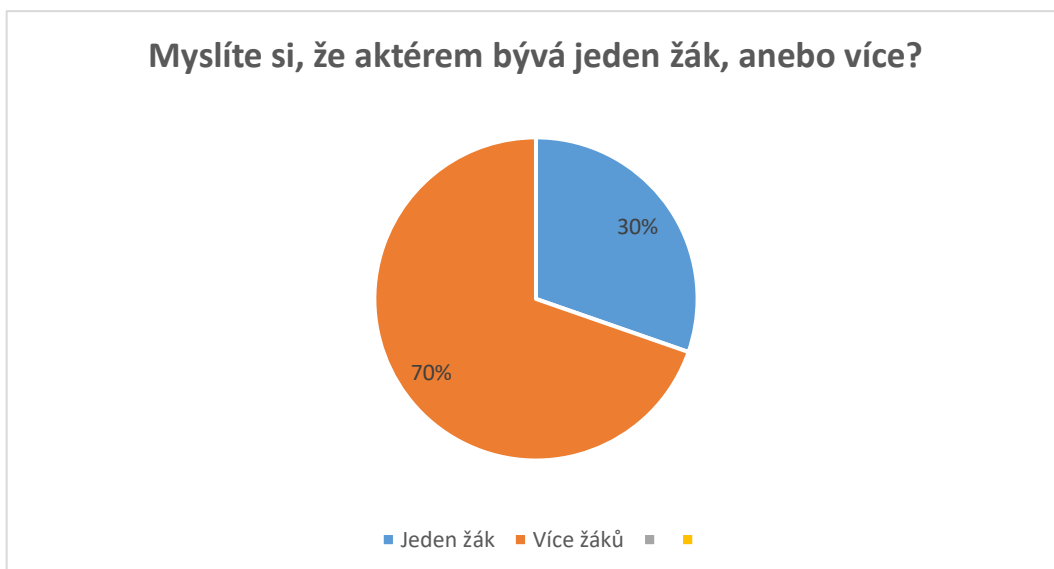
Z grafu je čitelné, že agresivní chování ve školách je téměř každý měsíc.

Graf 11 - Položka číslo 13: Jaký faktor, dle Vašeho názoru, vede žáky k agresivnímu chování?

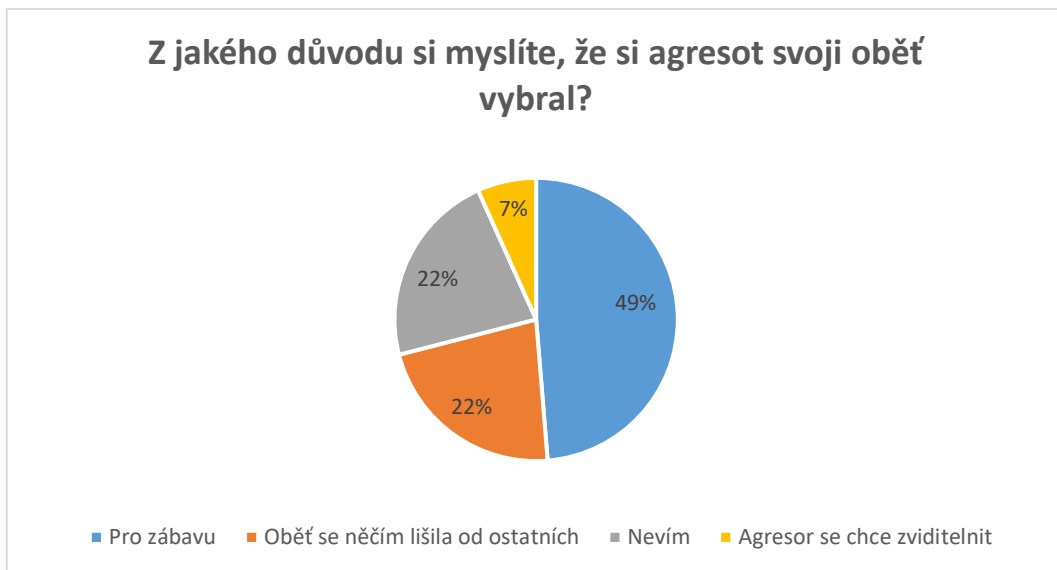
Nejvíce respondentů označili Vliv kamarádů jako za faktor, který vede žáky k agresivnímu chování. Hned za vlivem kamarádů se nachází vliv rodiny a také vliv sociálních sítí, které v dnešní moderní době hrají velkou roli.

Graf 12 - Položka číslo 14: Myslíte si, že aktérem bývá jeden žák, anebo více?

Respondenti jsou utvrzeni v tom, že aktéři jsou téměř ve všech případech víc než dva. Pouze 30 % respondentů se domnívá, že aktérem bývá jeden žák.

Graf 13 - Položka číslo 17: Z jakého důvodu si myslíte, že si agresor svoji oběť vybral?

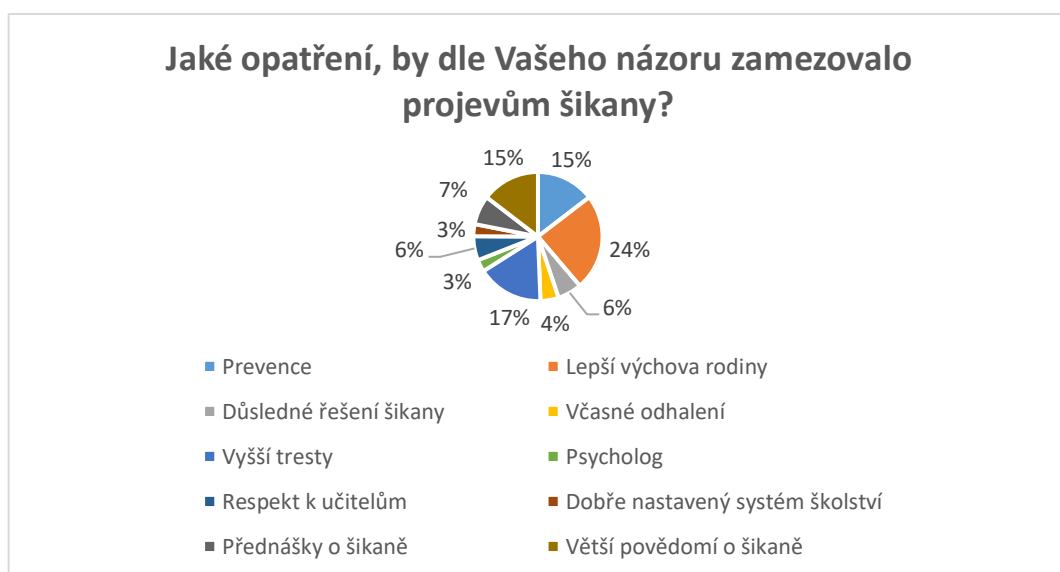

Na základě grafu si můžeme všimnout, že respondenti nejčastěji uváděli téměř 50 % jako důvod, pro zábavu.

Čtvrtá dílčí otázka: Jaké opatření pedagogové navrhují proti zamezení šikaně na středních školách?

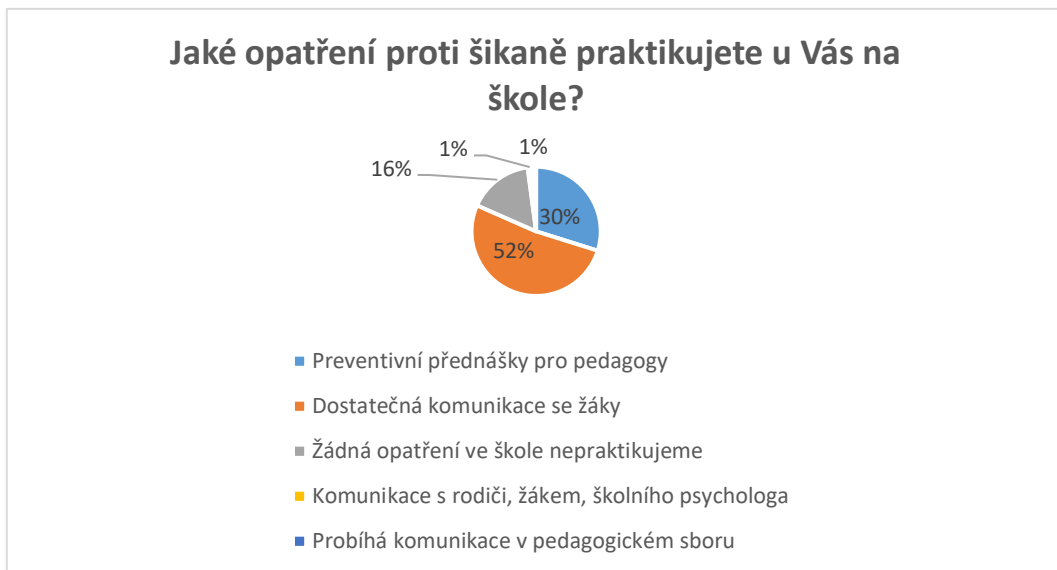
Ve čtvrté dílčí otázce se vyskytují tyto položky číslo: 19, 20, 21.

Graf 14 - Položka číslo 19: Jaká opatření, by dle Vašeho názoru zamezovalo projevům šikany?

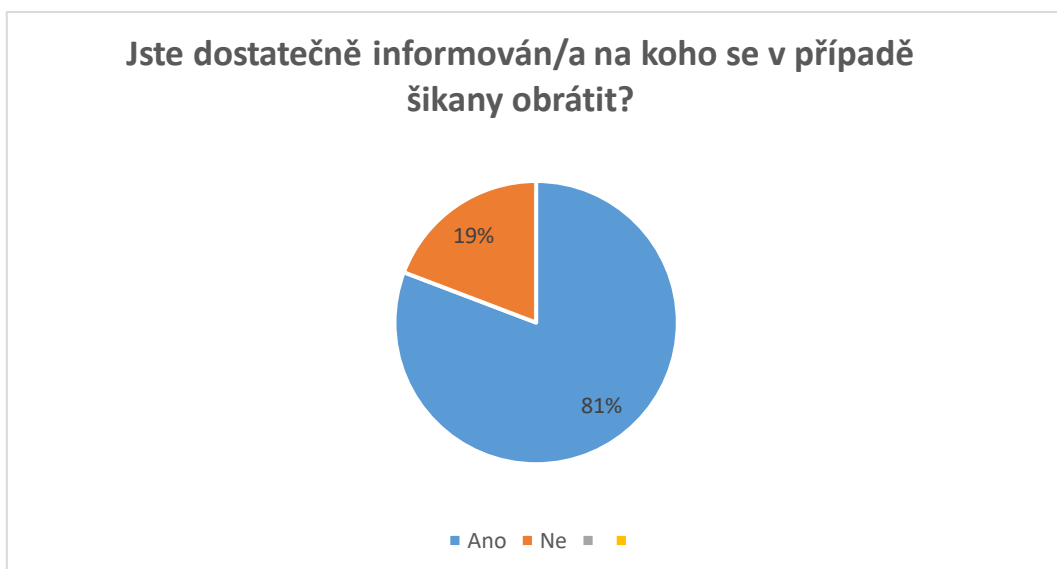
Z grafu můžeme vyčíst, že podle respondentů by měly být v rámci zamezování projevům rizikového chování, konkrétně šikany mnohem vyšší tresty.

Graf 15 - Položka číslo 20: Jaké opatření proti šikaně praktikujete u Vás na škole?

Na základě výpovědí respondentů jsme se dozvěděli, jaké opatření na svých středních školách praktikují. Nejčastějším opatřením bývá zpravidla dostatečná komunikace se žáky, ale také preventivní přednášky.

Graf 16 - Položka číslo 21: Jste dostatečně informován/a na koho se v případě šikany obrátit?

V rámci výzkumu jsme zjistili, že respondenti vědí, na koho se obrátit v případě šikany v 81 %.

7 INTERPRETACE DAT

Za účelem zodpovězení hlavní výzkumné otázky jsme výsledky vyhodnotili dle jednotlivých položek, které byly obsaženy v dotazníku. V části praktické jsme si vymezili jednu hlavní výzkumnou otázku a čtyři dílčí, následně jsme si stylizovali odpovědi na tyto dané otázky.

1. Hlavní výzkumná otázka: V jaké míře se vyskytuje šikana pedagoga na středních školách?

Z výsledků výzkumu vyplynulo, že až 60 % pedagogů má ve škole kolegu, nebo kolegyni, kteří se se šikanou ze strany žáků buď potýkají nebo v minulosti potýkali. Zbýlých 40 % pedagogů uvedlo, že nemají informace o tom, že by se s takovou situací nějaký z jejich kolegů setkal. Dalším zjištěním bylo, že 77 % pedagogů se s tímhle problémem nesetkali a 23 % pedagogů uvedlo, že se šikanou má vlastní zkušenost. Toto můžeme brát jako vcelku pozitivní výsledek. Jako další pedagogové uváděli jejich názor na to, proč si myslí, že se obětí šikany stali právě oni. Odpovědi byly různé ale za nejčastější byla považována odpověď 'nevím' a to ze 36 %, dále pak slabá povaha a nedostatečný respekt jako začínající pedagog, obě tyto tvrzení měly 16% odpovědí. Jako další uváděly pedagogové odpovědi jako nevychovanost žáků a že agresor takhle jednal z nudy, tyto tvrzení měly 8 % odpovědí. Nejméně odpovědí a to 4 % pedagogové uváděly, že důvodem šikany byl neoblíbený předmět a dle žáka, špatné hodnocení, které mu učitel udělil. Největším zděšením pak byla odpověď, kdy pedagogové uvedly, že důvodem bylo to, že žák byl doslova psychopat a toto tvrzení se objevilo až u 8 % respondentů.

2. Dílčí výzkumná otázka: S jakým druhem šikany se pedagogové na středních školách potýkají?

Ze zjištěných výsledků můžeme konstatovat, že u kolegů či kolegyní tázaných pedagogů se v 86 % se jednalo o šikanu psychickou a ve 14 % o šikanu fyzickou. Osobně se dotazovaní pedagogové potýkají, nebo potýkali opět více se šikanou psychickou a to v 95 % případů a pouze v 5 % o šikanu fyzickou.

3. Dílčí výzkumná otázka: V jaké míře jsou šikanou zasaženy ženy a v jaké muži?

Respondenti uvedli, že se obětí šikany stávají více ženy a to v 96 % případů a muži pouze ve 4 %. I když, se může odpověď na tuto otázku zdát zcela jasná, i 4 % případů šikany u mužů je překvapivým výsledkem.

4. Dílčí výzkumná otázka: Jaké důvody vedou žáky na středních školách k šikaně pedagoga?

Nejčastějším zjištěným výsledkem bylo, že důvod, proč si agresor svoji oběť vybral, bylo jednání tzv. „pro zábavu“, které uvedlo 49 % respondentů, dalším důvodem bylo to, že se oběť něčím lišila od ostatních a to v 22 % a ze 7 % byl důvod to, že se agresor chtěl jen zviditelnit. Jako faktor, který žáky vede k agresivnímu chování uvádějí nejčastěji respondenti vliv kamarádů 34 %, poté vliv rodiny 22 %, vliv sociálních sítí 20 %, drogy 5 %, neprofesionalita pedagogů 2 % a vliv sociálních skupin 1 %. U 5 % respondentů jsou to pak všechny výše uvedené faktory.

5. Dílčí výzkumná otázka: Jaké opatření pedagogové navrhnou proti zamezení šikaně na středních školách?

Jako nejčastější odpověď respondenti uvádějí lepší výchovu rodiny 24 %, vyšší tresty 17 %, větší povědomí o šikaně a prevence 15 %, dále pak různé přednášky o šikaně 7 %, respekt k učitelům a důsledné řešení šikany 6 %, včasné odhalení 4% a v neposlední řadě dobře nastavený školní systém a práce psychologa 3 %. U opatření, které daní respondenti praktikují ve škole pro zamezení šikany, uvádějí dostatečnou komunikaci se žáky 52 %, preventivní přednášky pro pedagogy 30 %, poté žádná opatření 16 %, komunikace v pedagogickém sboru a komunikace s rodiči, žákem či školním psychologem 1 %. O informovanosti, na koho se v případě šikany obrátit, uvádějí respondenti toto, v 81 % mají povědomí o tom na koho se v této situaci obrátit. Ve zbylých 19 % toto povědomí nemají.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala šikanou pedagoga ze strany žáků na středních školách. Tímto tématem jsme se zabývali z důvodu jeho aktuálnosti a také protože je často opomíjené. Chtěli jsme zvýšit povědomí o dané problematice, jelikož šikana a kyberšikana jsou nejčastějším projevem rizikového chování, které se v dnešním moderním světě stále častěji vyskytuje.

V první kapitole teoretické části jsme se zabývali osobností učitele a určitými druhy typologií učitele, jako jsou Hippokratova typologie, Caselmannova typologie, Döringova typologie a Lewinova typologie. Ve druhé kapitole jsme si definovaly pojmy jako třídní a školní klima, kde jsme si podrobně popsali učitele, žáka i rodiče jako spolutvůrce již zmíněného třídního klimatu. Třetí kapitola se zaměřovala na tradiční šikanu, šikanu pedagoga a kyberšikanu. V poslední čtvrté kapitole jsme se zaměřili na prevenci a postup při řešení šikany.

Hlavním cílem praktické části bylo pomocí kvantitativního výzkumu, prostřednictvím dotazníkového šetření zjistit v jaké míře se vyskytuje šikana pedagoga na středních školách. Výzkumným souborem byli respondenti, které tvořily pedagogové na středních školách v Jihomoravském kraji. Výzkumný soubor se skládal ze 72 respondentů. Na základě výzkumných cílů jsme si zodpověděli na stanovené výzkumné otázky.

Z výsledků našeho výzkumu můžeme vypožorovat to, že se častěji se šikanou potýkají kolegové ze strany dotázaných pedagogů než oni samotní. Ve větším zastoupení se objevuje psychická šikana pedagoga nežli ta fyzická. Během šetření jsme došli k závěru, že ženy jsou více častým terčem šikany v porovnání s muži. Jako nejčastější důvody šikany respondenti uvádějí šikanu jako zábavnou aktivitu pro agresora, dále pak situaci, kdy se určitá osoba v něčem liší od druhých. Nejčastějším faktorem, který žáky vede k tomuto rizikovému chování je vliv přátel, rodiny a sociálních sítí. Jako nejlepší opatření proti šikaně respondenti uvádějí lepší výchovu rodiny a vyšší tresty.

Dozvěděli jsme se také, že 55 % dotazovaných respondentů má, nebo ví o někom, kdo zažil kyberšikanu. Výsledky jsou poměrně vyrovnané, jelikož respondentů, kteří se s kyberšikanou nesetkali je 45 %. Nejčastěji se jednalo o kyberšikanu prostřednictvím sdílení fotek a videí, posměšky, vydírání a založení účtu na pornografických stránkách z pedagoga školního emailu. Tento problém je čím dál více běžný, jelikož žáci a studenti nejsou schopni odvrátit zrak od mobilních telefonů a sociálních médií.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BENDL, Stanislav, 2001. *Školní kázeň: metody a strategie*. Praha: ISV. ISBN 80-85866-80-30.
- [2] ČAPEK, Robert, 2010. *Třídní klima a školní klima*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-7370-4.
- [3] ČERNÁ, Alena a kol., 2013. *Kyberšikana*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-8847-0.
- [4] DYTRTOVÁ, Radmila a Marie KRHUTOVÁ, 2009. *Učitel příprava na profesi*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2863-6.
- [5] FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. 2014. *Sociální patologie: Závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení, 2. rozšířené a akt. vyd.* Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5046-0.
- [6] HUPKOVÁ, Marianna. 2006. *Profesijná sebereflexia učitel'ov*. Prešov: Michala Vaška. ISBN 80-8094-028-2.
- [7] CHRÁSKA, Miroslav. 2016. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5040-0.
- [8] JEŽEK, Stanislav. 2003. *Sociální klima školy a třídy*. Brno. ISBN 80-86633-13-6.
- [9] KANTOROVÁ, Jana. 2008. *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky. I.* Olomouc: Hanex. ISBN 978-80-7409-024-0.
- [10] KOHOUTEK, Rudolf. 1996. *Základy pedagogické psychologie*. Brno: Cerm. ISBN 80-85867-94-X.
- [11] KOLÁŘ, Michal. 1997. *Skrytá svět šikanování ve školách*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-513-X.
- [12] KOLÁŘ, Michal. 2011. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-871-5.
- [13] KOPECKÝ Kamil a Veronika KREJČÍ. 2010. *Rizika virtuální komunikace. Příručka pro učitele a rodiče*. vyd. Olomouc: NET UNIVERSITY. ISBN 978-80-254-7866-0.
- [14] LANGOVÁ, Marta. 1992. *Učitel v pedagogických situacích: kapitoly ze sociální pedagogické psychologie*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7066-613-7

- [15] LINHARTOVÁ, Dana. 2000. *Psychologie pro učitele*. 1. vydání. Brno: MZLU. ISBN 80-7157-476-7.
- [16] MAREŠ, Jiří. 2003. *Diagnostika sociálního klimatu školy*. Brno: MSD. ISBN 80-86633-13-6.
- [17] MAREŠ, Jiří. 2005. *Role sociálně psychologických proměnných v hlubším poznávání klimatu školy*. Brno: MSD. ISBN 80-86633-45-4.
- [18] MIKŠÍK, Oldřich. 2007. *Psychologické teorie osobnosti*. 2. přeprac. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1312-2.
- [19] PODLAHOVÁ, Libuše. 2007. *Učitel sekundární školy 1. vyd.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-1829-2.
- [20] PRŮCHA, Jan., Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. 2003. *Pedagogický slovník*. 4. aktualizované vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-772-8.
- [21] ŘÍČAN, Pavel. 1995. *Agresivita a šikana mezi dětmi*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-049-9.
- [22] ŘÍČAN, Pavel a Pavlína JANOŠOVÁ. 2010. *Jak na šikanu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-8348-2.
- [23] SPILKOVÁ, Vladimíra. 2001. *Profesní standard a klíčové kompetence učitele primární školy*. Praha: Univerzita Karlova. ISBN 978-80-7367-546-2.
- [24] VALIŠOVÁ, Alena a Hana KASÍKOVÁ. 2007. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1734-0.

INTERNETOVÉ ZDROJE

[1] *MŠMT rozšířilo opatření k řešení šikany a kyberšikany* [online]. 2016 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/msmt-rozsirilo-opatreni-k-reseni-sikany-a-kybersikany>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Aj. a jiné

Tzv. takzvaný

Apod. a podobně

MŠMT Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 – Položka číslo 6: Jak vy osobně chápete pojem šikana?	32
Graf 2 - Položka číslo 7: Setkal/a jste se někdy se šikanou ze strany žáků vůči pedagogovi u svého kolegy/kolegyně?	32
Graf 3 – Položka číslo 9: Máte vy osobně zkušenost se šikanou ze strany žáků?	33
Graf 4 – Položka číslo 11: Proč si myslíte, že jste se obětí šikany stal/a právě vy?	33
Graf 5 – Položka číslo 8: Pokud jste odpověděl/a na předchozí otázku ano, uveďte prosím, o jaký druh šikany se jednalo.	34
Graf 6 – Položka číslo 10: Uveďte prosím, o jaký druh šikany se jednalo.	34
Graf 7 – Položka číslo 15: Stal jste se někdy Vy, nebo Váš kolega/kolegyně obětí kyberšikany?	35
Graf 8 - Položka číslo 16: Uveďte prosím, o jaký druh kyberšikany se jednalo.	35
Graf 9 – Položka číslo 18: Myslíte si, že se obětí šikany stávají více muži, anebo ženy? ..	36
Graf 10 - Položka číslo 12: Jak často se ve škole potýkáte s agresivním chováním u žáků?	36
Graf 11 - Položka číslo 13: Jaký faktor, dle Vašeho názoru, vede žáky k agresivnímu chování?	37
Graf 12 - Položka číslo 14: Myslíte si, že aktérem bývá jeden žák, anebo více?	37
Graf 13 - Položka číslo 17: Z jakého důvodu si myslíte, že si agresor svoji oběť vybral? ..	38
Graf 14 - Položka číslo 19: Jaká opatření, by dle Vašeho názoru zamezovalo projevům šikany?	38
Graf 15 - Položka číslo 20: Jaké opatření proti šikaně praktikujete u Vás na škole?	39
Graf 16 - Položka číslo 21: Jste dostatečně informován/a na koho se v případě šikany obrátit?	39

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dobrý den,

mé jméno je Denisa Floriánová a jsem studentkou třetího ročníku oboru sociální pedagogika na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně.

V rámci realizace mé bakalářské práce, která se zabývá šikanou učitelů ze strany žáků, provádím dotazníkové šetření mezi učiteli na středních školách.

Obracím se na Vás tedy s prosbou o vyplnění níže uvedeného dotazníku, který je anonymní.

Všechny údaje poslouží pouze pro zpracování mé bakalářské práce.

Předem Vám děkuji za Vaši ochotu a čas.

1. Pohlaví

a) Žena

b) Muž

2. Kolik je Vám let?

a) Do 30 let

b) Do 40 let

c) Do 50 let

d) 50 let a více

3. Jaké předměty vyučujete

4. Jak dlouho vykonáváte profesi pedagoga?

a) Do 10 let

b) Do 20 let

c) 20 let a více

5. Nachází se škola, ve které působíte ve městě, nebo na vesnici?

a) Ve městě

b) Na vesnici

6. Jak Vy osobně chápete pojem šikana?

7. Setkal/a jste se někdy se šikanou ze strany žáků vůči pedagogovi u svého kolegy/kolegyně?
- a) Ano
 - b) Ne
8. Pokud jste odpověděl/a na předchozí otázku ano, uveďte prosím, o jaký druh šikany se jednalo.
- a) Psychická
 - b) Fyzická
9. Máte Vy osobně zkušenosti se šikanou ze strany žáků?
- a) Ano
 - b) Ne
10. Pokud jste odpověděl/a na předchozí otázku ano, uveďte prosím, o jaký druh šikany se jednalo.
- a) Psychická
 - b) Fyzická
11. Proč si myslíte, že jste se obětí šikany stal/a právě Vy?
- _____
12. Jak často se ve škole potýkáte s agresivním chováním u žáků?
- a) V podstatě každý den
 - b) Každý měsíc
 - c) Několikrát do roka
 - d) S tímto chováním se ve škole nepotýkáme
13. Jaký faktor, dle Vašeho názoru, vede žáky k agresivnímu chování?
- a) Vliv rodiny
 - b) Vliv sociálních sítí
 - c) Vliv kamarádů
 - d) Neprofesionalita pedagogů

e) Jiná...

14. Myslíte si, že aktérem bývá jeden žák, anebo více?

a) Jeden žák

b) Více žáků

15. Stal jste se někdy Vy, anebo Váš kolega/kolegyně obětí kyberšikany?

Kyberšikana je formou šikany prostřednictvím elektronických médií (například internet, mobilní telefon), které slouží k agresivnímu a záměrnému poškození uživatele těchto médií.

a) Ano

b) Ne

16. Pokud jste odpověděl/a na předchozí otázku ano, uveďte prosím, o jaký druh kyberšikany se jednalo.

a) Sdílení fotek, videí

b) Posměšky na určitou osobu

c) Vydírání (výhrůžné emaily apod.)

d) Jiná...

17. Z jakého důvodu si myslíte, že si agresor svoji oběť vybral?

a) Pro „zábavu“

b) Oběť se něčím lišila od ostatních

c) Nevím

d) Jiná...

18. Myslíte si, že se obětí šikany stávají více muži, anebo ženy?

a) Muži

b) Ženy

19. Jaká opatření, by dle Vašeho názoru zamezovalo projevům šikany?

20. Jaká opatření proti šikaně praktikujete u Vás ve škole?

a) Preventivní přednášky pro pedagogy

- b) Dostatečná komunikace se žáky
- c) Žádná opatření ve škole nepraktikujeme
- d) Jiná...

21. Jste dostatečně informován/a na koho se v případě šikany obrátit?

- a) Ano
- b) Ne